

KVAN

Het archief als nutsvoorziening 'van centrale naar verdeelstation'

december 2023

INLEIDING

Het doel van deze whitepaper is om met elkaar te kijken naar onze toekomstige positie. We reflecteren op de veranderingen in het informatieveld, onze maatschappelijke rol en de wensen van bestaande en potentiële gebruikers. Dit doen we omdat de wereld verandert. De enorme impact van digitalisering op de maatschappij heeft ook impact op de positie, werkwijze en functie van archiefinstellingen. Informatie is steeds vaker en in verschillende vormen digitaal en de gebruikers van nu en in de toekomst hebben heel andere wensen ten aanzien van de toegang tot die informatie.

Toekomstige rol

In deze notitie wordt een nieuw concept voor archiefinstellingen uitgewerkt: het archief als nutsvoorziening. Dit is uiteraard een metafoor. Een nutsvoorziening levert bepaalde producten of diensten die in het algemeen belang zijn, zoals een energiebedrijf. Vanuit dit oogpunt kan een archiefinstelling in essentie als nutsvoorziening worden gezien, specifiek voor informatie.

De stelling die hier wordt uitgewerkt is dat de rol archiefinstellingen in het digitale domein kan veranderen van een centrale (opslag en beheer) naar een verdeelstation (het verdelen en distribueren van informatie). De belangrijkste vraag waarover we met elkaar in gesprek willen gaan is wat de implicaties hiervan zijn en vervolgens hoe we hier met elkaar vorm aan kunnen geven.

Belangrijkste verschil

Het belangrijkste verschil met de huidige rol is dat we uitgaan van een kanteling van het heersende perspectief: niet het materiaal, maar de behoeftes van de gebruiker staan voorop. En die gebruiker heeft recht op informatie. Het maakt daarbij niet uit of de informatie wordt gepresenteerd vanuit het regime van de Archiefwet of vanuit de Wet open overheid (Woo). En ook niet of het gecreëerd is door een overheidsorganisatie of een particuliere archiefvormer.

De gebruiker wil integraal kunnen zoeken, vinden, wil verbindingen zien, en wil zoveel mogelijk de informatie in samenhang kunnen bevragen en gebruiken.

Het verdeelstation is de metafoor voor hoe informatie samenkomt en wordt verdeeld. Zo zou het archief om kunnen gaan met informatie. Dus als een informatienutsvoorziening. Het algemeen belang dat hiermee wordt gediend is het bieden van vrije toegang tot informatie.

Het archief als nutsvoorziening wil zeggen dat het archief wordt ingezet als centrale plek voor het faciliteren van alle vormen van gebruik en hergebruik van historische en actuele informatie, ongeacht de reden waarom die informatie is gevormd.

Het **verbindende thema is toegankelijkheid van informatie**. De nutsvoorziening is opgebouwd uit een omgeving waarin de informatie bewaard kan worden en die is uitgerust is met de benodigde technologie om de informatie op alle mogelijke manieren te kunnen bevragen, raadplegen, interpreteren, koppelen en downloaden.

VOOR INFORMATIENUTSVOORZIENING VOLDOEN AAN 3 UITGANGSPUNTEN:

1. De gebruiker staat centraal;
2. Het gaat in potentie om alle mogelijke informatie;
3. De nutsvoorziening fungeert als verdeelstation en legt verbindingen.

1. DE GEBRUIKER CENTRAAL

Nieuwe tijden, zelfde focus

Archiefinstellingen garanderen sinds jaar en dag toegang tot informatie voor burgers. Waar dit in de 19e en begin 20e eeuw nog vooral papieren informatie, is dat in de 21e eeuw veranderd. Informatie is digitaal en online is de “default” vorm voor steeds meer onderzoek. Archiefinstellingen zijn daarmee specialisten op het vlak van duurzame toegankelijkheid en informatiedienstverlening. We zijn soms geneigd te vergeten hoe bijzonder het is dat burgers al die bronnen mogen inzien, zonder andere drempels dan – als de informatie niet al direct online beschikbaar is – de openingstijden van het archief of het wachten op een digitaliseringsverzoek.

Meer dan een website

Bovendien is dienstverlening meer dan informatie beschikbaar stellen op een website. Archiefinstellingen ondersteunen de gebruiker in de zoektocht naar informatie, zowel met digitale middelen als via mail of chat kunnen stellen van een vraag aan een specialist. Vraag gestuurde dienstverleningsmodellen zoals “scanning on demand” maken het daar bovenop mogelijk dat de onderzoeker prioriteert wat er gedigitaliseerd wordt. Door middel van “crowdsourcing” wordt de gebruiker zelf co-creator voor allerlei soorten verrijkingen en toevoegingen op bestaande bronnen.

Geen eindstation

De opdracht die archiefinstellingen hebben om informatiebronnen duurzaam toegankelijk te houden roept echter tegelijkertijd een beeld op van het archief als eindstation. Een veilige en betrouwbare informatiekluis waarin opslag het primaire doel is. In de literatuur zijn de afgelopen jaren allerlei pogingen gedaan om archiefinstellingen als digitale bewaarplaats te positioneren en zijn fundamentele principes zoals “archiving by design” en “common grounds” op de agenda gezet. Allemaal terecht, want dit zijn de randvoorwaarden om duurzame toegankelijkheid te kunnen realiseren en richting de toekomst te borgen. Maar alle goede bedoelingen ten spijt, zo worden de archiefinstellingen nog steeds gepositioneerd als beheerorganisatie van oude informatie en daarmee het statisch eindpunt van een keten. Niet als dé plek waar burgers met hun informatievragen terecht kunnen en waar allerlei vormen van gebruik worden ondersteund. Door er op deze manier naar te kijken positioneren we archiefinstellingen met wat ze werkelijk zijn.

Archieven zijn onuitputtelijke en dynamische bronnen met informatie en kennis over het verleden, heden en toekomst, beschikbaar en bruikbaar voor wie dan ook, waar dan ook en wanneer dan ook. Daarmee vormen archiefinstellingen een belangrijke pijler onder het democratisch recht op toegang tot informatie.

Route naar de eindgebruiker

Willen we deze positie innemen en waar maken, dan is er werk aan de winkel. Hoewel de eerste volledig digitale overbrengingen bij veel archiefinstellingen een feit zijn, vindt beschikbaarstelling aan de burger nog maar mondjesmaat plaats. En als de informatie beschikbaar komt, dan gebeurt dat op basis van standaarden en digitale instrumenten die ongewijzigd overgeleverd zijn uit de oorspronkelijk papieren werkelijkheid. Dit gaat voorbij aan het gegeven dat digitale archieven wezenlijk verschillen van papieren of gescande archieven. Er zullen oplossingen gevonden moeten voor de enorme datavolumes met bijbehorende diversiteit aan formaten zoals email, pdf, foto, film, XML, HTML, etc.

De gebruiker wil de informatie daarbij zoveel mogelijk kunnen bevragen op de oorspronkelijke kenmerken die in het proces van creatie zijn toegekend. Een inventaris met scans of pdf bestanden volstaat dan niet meer.

Nieuwe groepen gebruikers

Bovendien is het de vraag wie die gebruiker nu eigenlijk is? Archiefinstellingen hebben zich in hun dienstverlening lange tijd gericht op hoofdzakelijk drie doelgroepen, gekoppeld aan drie informatietypen (archieven, persoonsregistraties en beeldmateriaal). Dat is aan de ene kant begrijpelijk en heeft een trouwe schare fans opgeleverd die de kwaliteit van de dienstverlening hoog waarderen.

Aan de andere kant gaat deze aanpak voorbij aan het gegeven dat er nieuwe groepen gebruikers zijn ontstaan die niet op zoek zijn naar "archieven", maar naar "informatie", ongeacht door wie, waar, waarom en wanneer die informatie is gecreëerd. En die niet alleen zoeken naar informatie die 20 jaar oud is, maar ook naar actuele informatie. Die mogelijkheid biedt om te kunnen zien waar de discussie ontstond (dus met de 'oude' informatie) helpt de recht- en bewijszoekende burger doordat op deze manier achtergrond en context bij de actuele informatie wordt gevonden. Maar ook de vraag naar data voor onderzoeksdoeleinden neemt toe. Het historisch onderzoek transformeert daarbij van document georiënteerd naar analyse van grote hoeveelheden data die uit tekstdocumenten, aktes, registers en andere informatievormen is geëxtraheerd met behulp van "handwritten tekst recognition" en inzet van Artificial Intelligence (AI). En waarbij de data niet alleen wordt ingezet voor historisch onderzoek, maar ook voor problematiek in het hier en nu.

Waar de gebruiker van nu en in de toekomst mee geholpen is, is een archief dat gebruik van informatie als vertrekpunt neemt en fungeert als verdeelstation.

Het is het verschil tussen een batterij waarin energie in opgeslagen zit en een verdeelstation dat bestaat bij de gratie van het leveren van die energie. Niet van het opslaan.

Deze gebruikers worden nu niet of nauwelijks bediend. Ze haken vroegtijdig af als ze geconfronteerd worden met de klassieke, ingewikkelde vormen van toegang die voorkennis veronderstellen ("u leest toch wel de handleiding?") en kunnen voor informatievragen over kwesties die jonger dan 20 jaar zijn sowieso niet terecht bij de archiefinstelling. Maar waar dan wel?

Als we het archief in het verlengde van dit voorbeeld als nutsvoorziening beschouwen, gaat het beeld van wat een archiefinstelling eigenlijk is - en daarmee hoe deze zich verhoudt tot de maatschappij - op z'n kop. Door te denken in termen als nutsvoorziening ontstaat het inzicht dat toegang bieden tot informatie feitelijk los staat van de intentie van waaruit die informatie is gecreëerd.

WAAR HET OM GAAT IS:

- algemene, vrije toegang tot informatie,
- ongeacht door wie en wanneer die informatie is gecreëerd,
- op een manier die duurzaam is en
- begrijpelijk voor de gebruiker.

Daarin voorziet de informatienutsvoorziening.

Onder beheer van de informatiespecialist van oudsher: de archiefinstelling.

2. ALLE MOGELIJKE SOORTEN INFORMATIE

Onvindbare informatie

Het grootste probleem bij veel van de door de overheid gepubliceerde informatie op een toenemende wildgroei aan portalen en websites, is dat de informatie niet ontsloten is vanuit de principes van duurzame toegankelijkheid. Informatie verdwijnt, wordt gewijzigd, is onvindbaar geworden omdat URL's wijzigen, is nooit vindbaar geweest omdat er geen metadata zijn, enzovoort. Kortom, vanuit burgerperspectief een volstrekt ongewenste situatie die niet bijdraagt aan het beeld van de transparante en betrouwbare overheid.

Fundament informatievoorziening

Duurzame toegankelijkheid zou met andere woorden het fundament onder de informatievoorziening van de overheid moeten zijn en niet alleen een wettelijke verplichting. Maar dat is op dit moment nog niet de werkelijkheid. De huidige toegankelijkheid van publicaties in het kader van de Woo van de verschillende overheden maakt duidelijk dat er nog een lange weg te gaan is.

Bovendien is de gemiddelde burger zich niet bewust van de achterliggende gronden op basis waarvan de informatie beschikbaar wordt gesteld, en al zeker niet onder welke afdeling, dienst of directie (en dus loket) dat dan valt en te vinden zou kunnen zijn.

Die burger wil gewoon toegang tot de informatie, op een heldere manier, zonder in een doolhof van webpagina's met onduidelijke verwijzingen te belanden.

BIJDRAGE ARCHIEFINSTELLINGEN DOOR INZET VAN DRIE KERKQUALITEITEN:

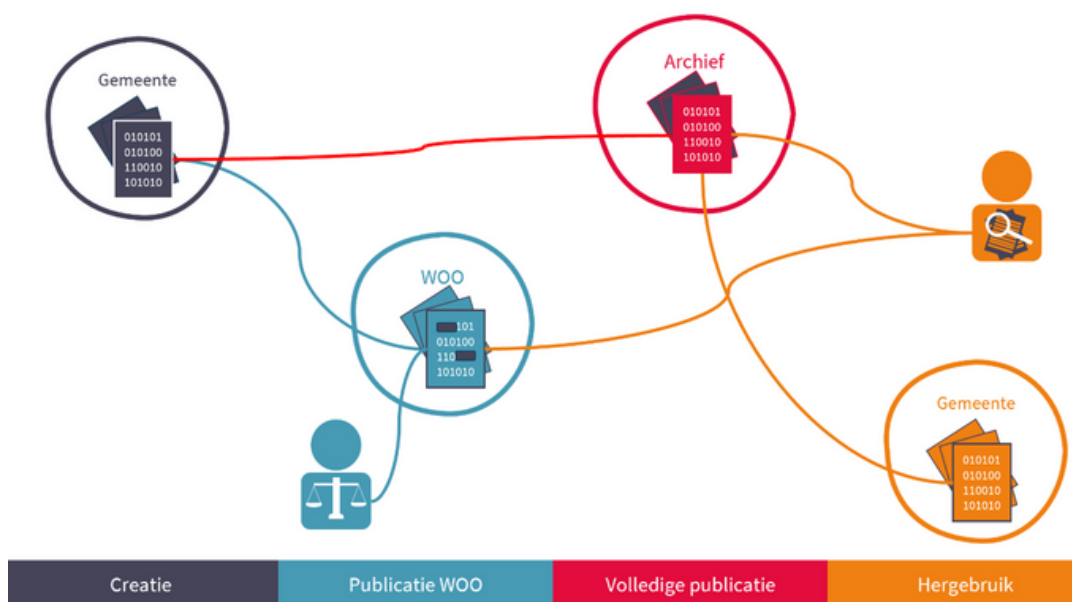
- 1. Kennis van duurzame toegankelijkheid;**
- 2. Beschikbare digitale voorzieningen die generiek ingezet kunnen worden om deze te waarborgen;**
- 3. Kennis van en ervaring met informatiedienstverlening en inhoud van de archieven.**

Dit betekent dat archiefinstellingen niet alleen een rol en functie kunnen hebben voor de op grond van de Archiefwet overgedragen informatie, maar voor álle informatie waarbij duurzame toegankelijkheid essentieel is. Daarmee worden archiefinstellingen dus letterlijk nutsvoorzieningen die ten dienste staan van het algemeen belang van toegang tot informatie, ongeacht door wie en waarom deze informatie is gecreëerd, en waar deze is opgeslagen.

De eerste initiatieven: praktijkvoorbeelden rond de Woo

Met de Woo wordt meer en meer overheidsinformatie actief openbaar gemaakt. Actief openbaar maken is een belangrijk middel voor het creëren van transparantie, maar leidt niet automatisch tot een betere vindbaarheid van de informatie.

Onderstaande figuur illustreert de levenslijn van informatie, waarbij de reis van die informatie in de tijd is uitgezet. Op T1 wordt een dossier gemaakt door een ambtenaar. Een stukje uit dit, en mogelijk andere dossiers, wordt aangevraagd via een Woo-verzoek. Op een later tijdstip wordt het dossier formeel conform de Archiefwet overgedragen. In beide gevallen wordt de informatie beschikbaar gesteld aan burgers én ambtenaren.

Figuur 1 De levenslijn van informatie (Antoinet Nijssen)

Om dubbele en gefragmenteerde publicatie te voorkomen kunnen bestaande infrastructures van archiefinstellingen worden ingezet. Een aantal initiatieven in het land laat zien dat opname van Woo-informatie in de bestaande voorzieningen van die archiefinstellingen vrijwel zonder grootschalige aanpassingen van de bestaande systemen mogelijk is.

DE KRACHT VAN DEZE PRAKTIJKVOORBEELDEN

De kracht van deze praktijkvoorbeelden is dat meerdere aspecten van de dienstverlening aan de burger gecombineerd kunnen worden.

De archiefinstelling:

- faciliteert zowel de toegang tot de informatie,
- voorziet in (lokale) context,
- legt verbindingen en
- staat de burger te woord bij vragen.

3. HET VERDEELSTATION

Over de grenzen van de instellingen heen

We schetsten al dat de (potentiële) gebruikers op zoek zijn naar informatie. Hiertoe gaan zij naar een (overheids-)instelling, maar feit is dat dit onderzoek zich vrijwel nooit tot één instelling beperkt.

Om die verbinding wél mogelijk te maken is een verdeelstation nodig dat zorgt voor twee dingen:

1. De informatie is vrij beschikbaar voor iedereen; via een applicatie of direct via API's;
2. Informatie afkomstig uit verschillende verdeelstations (instellingen) kan met elkaar worden gekoppeld.

Onderzoek impliceert het combineren van informatie uit verschillende bronnen, over de grenzen van instellingen heen. Op dit moment is dat een zoektocht voor de gebruiker. Informatie over een onderwerp ligt bij meerdere archieven, of is nog bij de archiefvormer. Een verbinding tussen al deze informatiebronnen is er niet.

Knooppunt in een netwerk van informatie - Linked Data infrastructuur fundamenteel

De inrichting van een op Linked Data gestoelde infrastructuur is fundamenteel en geen optie 'voor erbij'. Op deze manier zal de gebruiker via API's z'n weg kunnen vinden over de grenzen van de verschillende instellingen heen. Met inzet van applicaties in combinatie met API's kunnen alle mogelijke doelgroepen worden bediend.

Hiermee transformeert de archiefsector van eilanden met informatieproducten naar de functie van knooppunt in een netwerk van informatie waarmee de gebruiker door het combineren van de door verschillende archiefinstellingen geleverde informatiestukjes zijn puzzel kan maken.

En dit niet alleen als verdeelstation van en naar archiefinstellingen, maar ook naar andere domeinen. Denk aan het ruimtelijk domein waar bouwplannen worden ontwikkeld en "locatie" een gemeenschappelijk kenmerk is waarop gezocht kan worden.

Met context voor burger én overheid zelf

Archiefinstellingen hebben ook een belangrijke rol bij het documenteren van de structuur en betekenis van de informatie in het netwerk; het geven van context. Zonder context kun je namelijk niet zo veel met de beschikbare informatie. Daarmee kunnen de archiefinstellingen niet alleen de burger als gebruiker bedienen, maar ook de overheid zélf die duurzame toegang tot historische informatie nodig heeft voor uitvoering van de eigen werkprocessen (denk aan vergunningen). De oplossing daarvoor kan in essentie dezelfde zijn als voor de burger.

Het verdeelstation is daarmee dus niet alleen een hub voor het verspreiden van informatie, maar een plek waar informatie en context gecombineerd worden.

Gebruik archieven

Er zijn drie aspecten gekoppeld aan het gebruik van archieven die onlosmakelijk verbonden zijn met de aard van het materiaal, ongeacht of die informatie papier, gedigitaliseerd of digitaal gecreëerd is:

3 ASPECTEN

1. **Metadata zijn in beginsel beperkt aanwezig. Toegangen behoeven daarom verdieping, verfijning en verrijking;**
2. **Uitzonderingen daargelaten is het resultaat op een onderzoeksvraag nooit het sluitstuk in het traject, maar startpunt voor iets dat er vervolgens mee gedaan gaat worden. Of beter gezegd: wat er gemaakt gaat worden. Het archief is zo gezien geen leverancier van producten, maar van grondstoffen;**
3. **In nieuwe typen onderzoek worden (digitale) bronnen door onderzoekers grootschalig verwerkt, bewerkt en verrijkt.**

Sinds de komst van crowdsourcing platformen worden door veel instellingen online vrijwilligers ingezet bij het verrijken en creëren van informatie. Inmiddels vindt ook een beweging naar community archiving plaats, waarbij samen met communities gewerkt wordt aan het toegankelijk maken van archieven. Daarbij wordt met andere vormen van toegankelijkheid dan de klassieke metadata die door de archivaris worden toegekend geëxperimenteerd. Gecombineerd met informatie uit overheidsarchieven ontstaat op deze manier een meer dimensionaal perspectief op ontwikkelingen in de samenleving en wordt de dynamiek tussen burgers en overheid zichtbaar. Dit bij elkaar opgeteld maakt het complete verhaal bruikbaar in het hier en nu voor actuele problematiek en geborgd voor retrospectief onderzoek de toekomst.

Wens tot directe toegang tot informatie groeit

Het aantal gebruikers dat direct toegang tot informatie (en niet via een zoekstelsel) wil neemt in rap tempo toe. Dit zijn vaak onderzoeksgroepen die direct op de data onderzoek doen en daarbij bronnen combineren en verrijkingen toevoegen. Deze verrijkingen kunnen de toegang tot de archieven enorm verbeteren. Door deze verrijkingen terug te laten vloeien naar de archiefinstelling, of door zowel de bron als de verrijking via Linked Data te koppelen, kunnen onderzoeksresultaten worden hergebruikt en worden ook onderzoekers co-creators van informatie.

Met andere woorden, het archief als nutsvoorziening is véél meer dan louter een hub voor het verspreiden van informatie. De rol van zowel de instelling als de gebruiker verandert.

De “archivaris” wordt in dit concept een specialist die z'n kennis inzet om gebruikers te faciliteren, de crowd managet, communities adviseert, informatie verbindt en ervoor zorgt dat de gebruiksvoorzieningen technisch en inhoudelijk optimaal draaien.

En deze specialist kan ook omgaan met vragen over het functioneren van de overheid, zoals: ‘hoe kan ik bezwaar maken’, wat zijn mijn rechten’ etc. De archiefinstelling maakt uiteindelijk geen gebruik van de crowd, maar is onderdeel van de crowd, namelijk als deel van het informatienetwerk.

De gebruiker wordt een co-creator die vanaf het moment dat de informatie wordt gevormd, zodra de informatie wordt verrijkt en via Linked Data wordt gekoppeld.

4. DE TRANSITIE NAAR VERBREDING

Wat zijn de voordelen?

De voorgestelde transitie in dit paper is ingrijpend, maar heeft veel voordelen.

VOORDELEN

- De burger als gebruiker krijgt op deze manier de informatie waar hij nu en in de toekomst behoefte aan heeft;
- De gebruiker kan daarvoor naar één loket, van waaruit de informatie verder wordt gedistribueerd;
- De data worden gekoppeld aan andere data; hierdoor vindt de gebruiker geen losse data, maar verbanden, informatie;
- Verbreding van de traditionele rol van archieven als bewaarplaats van oude papieren informatie naar het knooppunt en de vindplaats van oude en nieuwe informatie;
- Iedere overheidsorganisatie worstelt met de vraag hoe en waar de Woo-informatie moet worden gepubliceerd. En dus worden nieuwe platforms gebouwd. Maar het platform met de onderliggende infrastructuur is al in ontwikkeling. Dat bespaart dus investeringen;
- Overheidsorganisaties kunnen worden ontzorgd, bijvoorbeeld door vervroegd of fluïde over te brengen;
- We hoeven het niet allemaal alleen te doen, de nieuwe insteek maakt samenwerking en gezamenlijk ontwikkelen makkelijker;
- We hoeven het niet allemaal zelf te doen, de burger kan (in welke hoedanigheid deze ook opereert) bijdragen aan de toegankelijkheid en maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven kunnen voortbouwen op informatie die via archieven ontsloten wordt.

Een verandering langs twee assen

De verandering vindt plaats langs twee assen: het overheidsarchief en het particulier archief, en de mate van impact op de archiefsector in brede zin.

Schematisch weergegeven ziet dat er als volgt uit:

Figuur 2 De vier hoofdcategorieën van verbreding

Hoewel de hoeveelheid digitale informatie exponentieel is gegroeid en technologie steeds meer mogelijk maakt, is de toegang tot deze informatie niet beter geworden.

Archiefinstellingen kunnen een regierol pakken om duurzame toegankelijkheid te realiseren.

Door te bewegen op alle vier de kwadranten realiseren we een impact die eerder niet mogelijk was. Het resultaat is dat de toegankelijkheid voor de burger wordt vergroot en de overheid wordt ontzorgd. De samenwerking tussen archiefinstellingen en erfgoedinstellingen kan op deze wijze effectiever worden vormgegeven zodat we gelijk optrekken en elkaar ondersteunen.

Waar moeten we rekening mee houden?

Hieronder een aantal aspecten waar we rekening mee moeten houden. Zonder uitpuittend of volledig te willen zijn.

WAARMEE REKENING HOUDEN

- De rol en functie van zowel de instelling als de medewerker(s) verandert. Van oudsher was die de rol vooral die van inhoudelijk specialist. Degene waar je naar toe gaat met een ingewikkelde vraag en die vervolgens antwoord op de gestelde vraag geeft. Die rol zal niet verdwijnen, maar uitgebreid worden met nieuwe elementen die nodig zijn om vragen van nieuwe doelgroepen te kunnen beantwoorden, die over nieuwe informatietypen gaan en verder reiken dan alleen de studiezaal of klassieke zoeksystemen. De begrippen "inhoudelijke kennis" en "specialist" dienen daarvoor te worden herdefinieerd.
- De archiefinstelling zal zich meer richten op de techniek van aansluiten, standaardiseren, verbinden, faciliteren en context geven. Dit vraagt medewerkers met een andere focus (informatiespecialisten, databeheerders, crowdmanagers etc.).
- Er zal in dit model gewerkt worden in netwerken, niet meer alleen vanuit de eigen organisaties, maar in samenwerkingsverband(en). Dat vereist een andere focus in en van de organisatie.
- Onderliggend zal Linked Data het fundament moeten zijn op basis waarvan koppelingen tussen collecties over de grenzen van instelling heen gelegd kunnen worden.
- Er zal een nieuwe visie op de dienstverlening van archiefinstellingen moeten worden ontwikkeld: hoe ga je dat doen in een digitale wereld met een verbreed aanbod, ook nog eens verbonden met andere informatie en waarbij zowel de burger als de overheid gebruiker is van de archiefinstelling?

- Er zal met standaarden moeten worden gewerkt.
- Voorwaarde is dat de informatiehuishouding van de overheid op orde is, maar ook dat in de archiefinstellingen zelf de informatie op orde is en informatiestructuren worden (her)ingericht.
- De infrastructuur die als basis onder het model van de informatienutsvoorziening ligt, zal verder ontwikkeld en uitgerold moeten worden.
- Klassieke collectiebeheersystemen zullen ingericht moeten worden om ook digitaal archief met al z'n facetten en bestandsformaten te kunnen beheren.
- Digitalisering en doorzoekbaar maken van het papieren archief zal op grote schaal ingezet moeten worden.
- Inzet en kennis van nieuwe technologie (AI en machine learning) is noodzakelijk om toegankelijkheid te optimaliseren.
- Er zal op zoek gegaan moeten worden naar innovatieve oplossingen voor klimaat neutrale opslag van de datavolumes die sterk zullen toenemen.

5. AANPAK

Learning by doing

De transitie kan fasegewijs en vanuit een “learning by doing” principe worden ingezet.

De infrastructuur is immers al in ontwikkeling, en die is - als het goed is - waar nodig uit te breiden en aanpasbaar. De ontwikkeling kan in kleine, concrete stappen worden vormgegeven. En er is ruimte voor variatie in vorm en in tempo.

Een randvoorwaarde is dat positief resultaat een plek krijgt in de infrastructuur en dat wat niet werkt weer in de prullenbak verdwijnt.

Dat maakt een wendbare en slagvaardige organisatie die al doende aan de slag kan met relatief beperkt budget en die zich doorlopend ontwikkelt.

Door op deze manier te handelen kunnen we ook met kleine, beheersbare stappen laten zien wat het concrete resultaat is. Dat laat daarmee zien dat het de benodigde investeringen waard is en maakt daarmee doorontwikkelingen mogelijk. We zullen anderen daarvan moeten overtuigen, maar dat kan door te laten zien en erop te wijzen dat investeringen hoe dan ook nodig zijn.

Samenwerken voor een gedeelde opgave

Met de komst van digitale archieven en nieuwe wetgeving ontstaat een nieuwe technische en inhoudelijke dimensie. Deze informatie is (voor archiefbegrippen) van recente datum, kenmerkt zich door enorme volumes, kent een andere benadering in het zoeken en heeft vaak betrekking op nieuwe typen onderwerpen. Ook verandert de aard van de informatie in hoog tempo en vervagen de grenzen tussen wat we klassiek een “document” noemen en de informatie zoals die wordt vastgelegd in allerlei overheidsprocessen. De kennis over de inhoud, het toegankelijk maken en gebruik van deze informatie zal sowieso in huis ontwikkeld of gehaald moeten worden.

De vraag daarbij is of we in deze context kunnen blijven wat we zijn: de archiefinstelling die feitelijk toch als een soort alwetend kennisinstituut opereert en waarbij de kennis zich beperkt tot “de collectie”. Óf moeten we meer gebruik maken van de samenwerking (netwerken) en vooral als facilitator en beheerder van de nutvoorziening optreden?

KVAN pleit voor vergaande samenwerking en versterking en uitbreiding van de bestaande netwerken. Daartoe behoren ook kennis- en vakorganisaties zoals NDE, DEN, KNVI en VNG.

Hoe kunnen we de eerste stappen zetten?

Er zijn al voorbeelden, zowel van grotere als kleinere instellingen. Die kunnen we elkaar laten zien. Bij uitstek kunnen we hier van elkaar leren. Door een gericht proces op te zetten waarbij we elkaar laten zien hoe we bezig zijn kunnen we stappen zetten. Door digitale Food for Thought bijeenkomsten, regionale bijeenkomsten en ons jaarcongres hiervoor te gebruiken kunnen we snel de eerste stappen zetten. Dus vooral door te dóen, door als ondernemers actief aan de slag te gaan. Door te gaan voor informatievoorziening waarbij we uitgaan van de gebruikers, met al hun vragen, en onze rol daarop aan te passen, om een zinvolle maatschappelijke functie te vervullen.

6. DRIE OPGAVEN

Zoals het groeiend aantal zonnepanelen van invloed is op het stroomnet, is de omvangrijke groei van het “digital born” archief, de vervroegde overbrenging, de vindbaarheid van gepubliceerde Woo-informatie en het groeiend aantal vragen van burgers van invloed op hoe we het archief als nutvoorziening inrichten. Het kan niet allemaal meteen en is niet direct klaar.

Er zal in kleine beheersbare stappen gewerkt moeten worden, waarbij samenwerking centraal staat.

Om de inrichting vorm te geven zal KVAN samen met de sector een ontwikkelagenda opstellen waar de komende jaren samen aan gewerkt gaat worden.

Op deze agenda zullen drie opgaven centraal komen te staan, die bij elkaar opgesteld een volwaardige informatie nutvoorziening maken.

- 1. Aansluiting van de infrastructuur van archiefinstellingen op de informatiehouding van overheidsorganen. Informatie wordt vervroegd overgebracht, nieuw gecreëerde informatie vloeit vloeiend naar de Archiefinstellingen en “archiving by design” wordt als beginsel toegepast bij de inrichting van informatiesystemen;**
- 2. Realisatie van gebruikersvriendelijke systemen, omgevingen en centra voor het zoeken naar en raadplegen van informatie, gekoppeld aan een geoptimaliseerde dienstverlening waarbij burgers bij de archiefinstelling terecht kunnen met alle vragen over heden en verleden.**
- 3. Toegankelijk maken van de historische, papieren archieven door middel van grootschalige digitalisering en inzet van moderne technologie om deze informatie doorzoekbaar te maken en te structureren.**

Samen met de archiefsector wil KVAN deze opgaven verder vorm te geven en zal in de komende jaren hiertoe plannen uitwerken.